EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 1. 7. 2025
COM(2025) 352 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa za rok 2024: Devätnásta výročná správa o vykonávaní pomoci EÚ podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Výročná správa za rok 2024: Devätnásta výročná správa o vykonávaní pomoci EÚ podľa nariadenia Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov

1. ÚVOD

Nariadenie Rady (ES) č. 389/2006[1] (ďalej len „nariadenie o pomoci“) tvorí základ pre poskytovanie pomoci určenej komunite tureckých Cyperčanov a vyžaduje sa v ňom predkladanie výročných správ Európskemu parlamentu a Rade. Cieľom programu pomoci pre komunitu tureckých Cyperčanov je uľahčiť znovuzjednotenie Cypru prostredníctvom stimulovania hospodárskeho rozvoja tejto komunity s osobitným dôrazom na hospodársku integráciu ostrova, zlepšenie kontaktov a budovanie mostov medzi oboma komunitami a s EÚ, ako aj príprava na implementáciu *acquis* EÚ po vyriešení cyperského problému.

2. PROGRAMOVANIE POMOCI

Od roku 2006 do konca roku 2024 bolo na operácie podľa nariadenia o pomoci naprogramovaných 726 949 162,93 EUR. V septembri 2024 bola na ročný akčný program na rok 2024 viazaná suma 39 471 756,30 EUR[2]. Vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027, s celkovým rozpočtom 240 miliónov EUR, sa stanovila viacročná perspektíva programu so zabezpečením stabilného, každoročného financovania. Program pomoci má však výnimočný a prechodný charakter, ktorého cieľom je pripraviť a prípadne uľahčiť úplné uplatňovanie *acquis* po vyriešení cyperského problému v oblastiach Cyperskej republiky, v ktorých vláda Cyperskej republiky nevykonáva účinnú kontrolu.

Nariadenie o pomoci, ako aj nariadenie Rady (EÚ, Euratom) 2020/2093, ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec[3], umožňujú revíziu v prípade znovuzjednotenia.

3. VYKONÁVACIE MECHANIZMY

Program sa realizuje v tých oblastiach Cyperskej republiky, v ktorých vláda Cyperskej republiky nevykonáva účinnú kontrolu (ďalej len „oblasti, ktoré nie sú pod kontrolou vlády“) a v ktorých je uplatňovanie *acquis* dočasne pozastavené v zmysle protokolu č. 10 aktu o pristúpení. Pomoc sa realizuje v rámci priameho a nepriameho riadenia.

Práca Komisie prebieha v špecifickom politickom, právnom a diplomatickom kontexte. Poskytnutie pomoci podľa nariadenia o pomoci neznamená uznanie akéhokoľvek iného orgánu v daných oblastiach, ako je vláda Cyperskej republiky. Pri realizácii programu sú potrebné *ad hoc* úpravy, pri ktorých sa dodržiavajú zásady

---

[1] Nariadenie Rady (ES) č. 389/2006 z 27. februára 2006, ktorým sa vytvára nástroj finančnej podpory na stimulovanie hospodárskeho rozvoja komunity cyperských Turkov a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2667/2000 o Európskej agentúre pre obnovu (Ú. v. EÚ L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Vykonávacie rozhodnutie Komisie z 3. septembra 2024 o prijatí akčného programu pre komunitu tureckých Cyperčanov na rok 2024 – C(2024) 6106 – Rozhodnutie o programe pomoci na rok 2024 – Európska komisia.

[3] Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) 2020/2093 zo 17. decembra 2020, ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec na roky 2021 až 2027 (Ú. v. EÚ L 433I, 22.12.2020, s. 11).

správneho finančného riadenia. K prijatým opatreniam patrí intenzívne monitorovanie zmlúv a poskytovanie podpory príjemcom, revidované platobné podmienky a opatrný prístup k využívaniu bankových záruk. Pomoc zahŕňa nemalú sumu grantovej podpory, čo si vyžaduje riadenie náročné na zdroje.

S cieľom znovuzjednotenia po zrušení pozastavenia uplatňovania *acquis* v súlade s protokolom č. 10, po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia a s cieľom uľahčiť realizáciu projektov financovaných prostredníctvom programu pomoci sa komunita tureckých Cyperčanov musí postupne zosúladiť s *acquis*.

Komisia vybrané projekty realizuje prostredníctvom kancelárie na poskytovanie podpory programom EÚ v Nikózii v oblastiach, ktoré nie sú pod kontrolou vlády. Zastúpenie Komisie na Cypre takisto usporadúva zasadnutia, semináre a tlačové konferencie a komunikuje s cyperskou verejnosťou vo všetkých častiach ostrova o témach, ktoré zahŕňajú aj program pomoci. Okrem toho informačné stredisko Infopoint EÚ, financované v rámci programu pomoci, vykonáva celý rad činností týkajúcich sa komunikácie a zviditeľňovania, poskytuje informácie o politikách, prioritách a akciách EÚ na podporu komunity tureckých Cyperčanov a propaguje európsku kultúru.

4. VYKONÁVANIE POČAS SLEDOVANÉHO OBDOBIA

4.1. Všeobecný prehľad

Komisia naďalej vykonáva nariadenie o pomoci s hlavným cieľom podporiť znovuzjednotenie. V prípade komplexného riešenia cyperského problému Rada jednomyseľne rozhodne na základe návrhu Komisie o nevyhnutných úpravách nariadenia.

Podpora v roku 2024 bola zameraná na pokračovanie hlavných iniciatív, ako je štipendijný program EÚ a opatrenia na budovanie dôvery na podporu Technického výboru pre kultúrne dedičstvo, Výboru pre nezvestné osoby, iniciatív technických výborov oboch komunít, ako aj na podporu a umožnenie obchodu cez demarkačnú líniu.

Podpora hospodárskeho rozvoja komunity zostáva základným prvkom programu. Pomoc sa poskytla na zlepšenie noriem v kľúčových hospodárskych odvetviach prostredníctvom projektov zameraných na súkromný sektor a prevádzkovateľov potravinárskych podnikov. V komunite tureckých Cyperčanov sa vyvinulo značné úsilie na zlepšenie zdravia zvierat a bezpečnosti potravín.

Komisia pokračovala v poskytovaní podpory komunite tureckých Cyperčanov pri plnení noriem EÚ stanovených balíkom dvoch opatrení, ktoré Komisia prijala v roku 2021, pričom zaregistrovala chránené označenie pôvodu (CHOP) „Χαλλούμι“ „Halloumi“/„Hellim“ a stanovila podmienky presunu tohto výrobku cez demarkačnú líniu. Komisia okrem toho aj naďalej organizovala činnosť neformálnej pracovnej skupiny pre „Halloumi“/„Hellim“, ktorý spojil zainteresované strany z oboch cyperských komunít.

V roku 2024 sa dokončili významné infraštruktúrne projekty financované EÚ vrátane výmeny kanalizačného potrubia v Nikózii, inštalácií vodovodných systémov, športových zariadení pre mládež a systémov na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Bez závad sa dokončila kanalizačná sieť vo Famaguste a zainteresovaným stranám sa poskytla štúdia týkajúca sa prvej solárnej elektrárne pre obe komunity. Komisia pokračovala v podpore environmentálnych sektorov tým, že sa venovala

témam, ktoré sú dôležité pre celý ostrov, ako sú napríklad obehové hospodárstvo a kvalita ovzdušia.

Stále existujú značné nedostatky, pokiaľ ide o schopnosť príjemcov účinne vykonávať *acquis* po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia. Komunita tureckých Cyperčanov však naďalej dosahovala značný pokrok vo viacerých oblastiach, ako sú bezpečnosť výrobkov, boj proti praniu špinavých peňazí, vzdelávanie, štatistika a životné prostredie, a prejavovala neustály záujem o prácu v ďalších odvetviach a oblastiach.

Ku koncu roka sa v rámci programu pomoci realizovalo 98 zmlúv.

4.2. Pokrok podľa cieľov

Celkovým cieľom programu pomoci je uľahčiť znovuzjednotenie Cypru stimulovaním hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov s osobitným dôrazom na hospodársku integráciu ostrova, zlepšenie kontaktov medzi týmito oboma komunitami a s EÚ, ako aj na prípravu na *acquis*.

Činnosti vykonané v roku 2024 sú opísané ďalej pre každý cieľ nariadenia o pomoci.

4.2.1. Cieľ 1: Podpora sociálneho a hospodárskeho rozvoja

Prostredníctvom programu pomoci Komisia naďalej riadila a podporovala hospodársku integráciu a rozvoj tým, že poskytovala balíky pomoci malým a stredným podnikom (ďalej len „MSP“) v komunite tureckých Cyperčanov s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a inovácie. Vzhľadom na to, že MSP tvoria základ hospodárskej činnosti v komunite tureckých Cyperčanov, sa v roku 2024 spustil nový viacročný program pomoci „eunite: SME“ s cieľom pomôcť MSP tureckých Cyperčanov plniť normy EÚ a podporovať inovácie a podnikanie. V roku 2024 získalo 45 spoločností, ktoré obchodujú alebo majú záujem obchodovať cez demarkačnú líniu, granty v hodnote takmer 2 milióny EUR. Táto suma dopĺňa viac ako 2 554 grantov poskytnutých malým a stredným podnikom v predchádzajúcich rokoch, čím celková hodnota grantov pre MSP od začiatku programu pomoci dosiahla viac ako 27 miliónov EUR.

Pokiaľ ide o hospodárske zbližovanie, pokračovala v roku 2024 spolupráca so Svetovou bankou v oblasti makroekonomického monitorovania, štatistiky, uľahčovania obchodu a zlepšovania podnikateľského prostredia v komunite tureckých Cyperčanov. Dokončili sa tri kľúčové hodnotenia, konkrétne „Distribučný vplyv fiškálnej politiky v komunite tureckých Cyperčanov“, „Odhad absolútnej hranice chudoby pre hospodárstvo tureckých Cyperčanov“ a „Posúdenie životnej úrovne komunity tureckých Cyperčanov“, a zistenia sa prediskutovali medzi príslušnými zainteresovanými stranami. Poukázali na významné úlohy a príležitosti pre hospodárstvo tureckých Cyperčanov a pomohli zlepšiť tvorbu politiky založenú na dôkazoch. Projekt technickej pomoci v oblasti dohľadu nad trhom, ktorý sa začal v marci 2022, pokračoval aj v roku 2024. Jeho cieľom je zaviesť nové a zdokonalené postupy v oblasti metrológie, normalizácie, akreditácie a posudzovania zhody. Projekt, v rámci ktorého sa úzko spolupracuje so súkromným sektorom, prispieva k zlepšovaniu podnikateľského prostredia v komunite tureckých Cyperčanov a zároveň sa ním zabezpečuje, aby lokálne vyrábaný tovar vyhovoval normám EÚ. Ďalšia spolupráca v tomto sektore sa nadviazala s odborníkmi z nástroja EÚ TAIEX

(technická pomoc a výmena informácií), ktorým sa podporuje zavádzanie noriem zosúladených s normami EÚ.

V súvislosti s realizáciou systému EÚ pre CHOP pre výrobok Χαλλούμι „Halloumi“/„Hellim“ v komunite tureckých Cyperčanov, sa prostredníctvom technickej pomoci financovanej EÚ pokračovalo v poskytovaní podpory poľnohospodárom, potravinárskym závodom a miestnym orgánom, aby splnili požiadavky systému EÚ pre CHOP. Vďaka tomu do konca roka 2024 získali štyria výrobcovia syra „Halloumi“/„Hellim“ a 24 poľnohospodárskych podnikov v komunite tureckých Cyperčanov certifikáciu v rámci systému CHOP. Okrem toho sa začali prípravy na pilotný program chovu oviec a kôz s cieľom zvýšiť dostupnosť a kvalitu mlieka. Podpora zahŕňala aj pomoc pri prevencii, zisťovaní a ďalšej eliminácii chorôb zvierat a pri riadení zdravia zvierat podľa noriem EÚ. V roku 2024 sa poskytli granty vo výške 2,6 milióna EUR 21 poľnohospodárskym podnikom a trom mliekarňam s cieľom pomôcť im splniť normy EÚ v oblasti výrobných procesov a zvýšiť výrobnú kapacitu. Technickú podporu, ktorú poskytla EÚ, sprevádzali stretnutia neformálnej pracovnej skupiny EÚ oboch komunít pre „Halloumi“/„Hellim“.

Podpora poľnohospodárom a prevádzkovateľom potravinárskych podnikov je súčasťou širšej podpory EÚ na zlepšenie životobytia a rozvoja na vidieku v komunite tureckých Cyperčanov, pretože to má hospodársky a sociálny význam. V roku 2024 sa spustila nová viacročná iniciatíva „eunite: AgriBusiness“ s cieľom i) posilniť poľnohospodárske know-how v komunite tureckých Cyperčanov v súlade s prístupom poľnohospodárskych vedomostných a inovačných systémov (AKIS) EÚ, ii) zlepšiť poradenské služby pre poľnohospodárske podniky a iii) podporiť inovácie a udržateľný rast poľnohospodárskeho a vidieckeho prostredia.

Komisia naďalej podporovala oblasť vzdelávania, pričom sa osobitne zamerala na odborné vzdelávanie a prípravu, celoživotné vzdelávanie a profesijný rozvoj učiteľov v komunite tureckých Cyperčanov. V deviatich školách sa vypracovali a pilotne otestovali balíky učebných osnov pre 29 povolaní a uskutočnili sa cieľové skupiny a rozhovory so 114 učiteľmi a 88 žiakmi. Vypracovali sa a do škôl sa distribuovali príručky z prierezových oblastí, ako sú zdravie a bezpečnosť, podnikanie, ochrana životného prostredia a cudzí jazyk v povolaniach. Vo všetkých školách v komunite tureckých Cyperčanov sa uskutočnilo posúdenie potrieb odbornej prípravy z hľadiska profesijného rozvoja učiteľov. Týmto sa určili štyri hlavné témy (efektívna výučba a učenie, vedenie škôl, inkluzívne vzdelávanie a bezpečné školy a krízový manažment). Pre každú z nich bol zriadený výbor, ktorý následne vypracoval príslušné moduly odbornej prípravy.

V roku 2024 Komisia naďalej poskytovala podporu na posilnenie obchodu cez demarkačnú líniu. S novými druhmi spracovaných potravín a materiálov, ktoré prichádzajú do styku s potravinami, sa úspešne obchodovalo cez demarkačnú líniu a uvádzali sa na trh EÚ. Podnikateľská komunita prejavila vysoký záujem o zvýšenie súladu s normami EÚ. Dôkazom toho boli viaceré otázky adresované cyperskému jednotnému kontaktnému miestu EÚ, ktoré poskytuje vedomosti, podporu a príležitosti na vytváranie sietí pre podniky a obchodníkov, ktorí majú záujem o obchod cez demarkačnú líniu alebo sa na ňom podieľajú. Od začiatku iniciatívy v roku 2023 poskytlo jednotné kontaktné miesto EÚ individualizovanú podporu 85 obchodníkom.

4.2.2. Cieľ 2: Rozvoj a reštrukturalizácia infraštruktúry

V rámci Rozvojového programu Organizácie Spojených národov (United Nations Development Programme, ďalej len „UNDP“) sa pokračovalo vo vykonávaní nástroja miestnej infraštruktúry EÚ prostredníctvom platných dohôd o príspevku podpísaných s Komisiou v celkovej výške 36,7 milióna EUR. Nástrojom sa poskytuje podpora pri príprave a realizácii príslušných investícií do miestnej infraštruktúry. Išlo o výmenu kanalizačného potrubia „Trunk E“ v mestskej časti Nikózie, inštaláciu vodných nádrží a automatických čerpacích systémov v meste Lefka/Lefke, zabezpečenie športových zariadení a vybavenia v štyroch školách a nasadenie fotovoltických solárnych systémov v meste Lefka/Lefke a v centre pre spoluprácu v obci Kormakitis.

Nápravné práce na kanalizačnej sieti v meste Famagusta sa úspešne dokončili a do konca lehoty na oznámenie prác v decembri 2024 neboli oznámené žiadne vážne závady. Okrem toho sa vypracovala predrealizačná štúdia na solárnu elektráreň v nárazníkovej zóne pre obe komunity, ktorá sa cyperským komunitám predložila vo februári 2024.

Štrukturálne problémy súvisiace s prevádzkovaním skládky v komunite tureckých Cyperčanov pretrvávali aj v roku 2024. Predtým zistené nedostatky súvisiace so zlou prevádzkou a správou skládky sa v roku 2024, žiaľ, neriešili. Komisia je naďalej odhodlaná podporiť príjemcu pri náprave tejto situácie za predpokladu, že sa príjmu vhodné strategické rozhodnutia týkajúce sa jeho riadenia.

S cieľom zlepšiť a chrániť životné prostredie pokračovala Komisia v poskytovaní činností na rozvoj kapacít pre cyperské komunity. V roku 2024 sa uskutočnilo niekoľko školení a seminárov pre stovky odborníkov v oblasti životného prostredia, okrem iného v oblastiach systémov environmentálneho manažérstva, analýz údajov pre environmentálne manažérstvo, kvality ovzdušia, obehového hospodárstva alebo lesného hospodárstva. Okrem toho sa v decembri 2024 na Cyperskom environmentálnom sympóziu stretli vedúci predstavitelia oboch komunít, aby počas troch dní diskutovali o spoločných problémoch a riešeniach environmentálnych úloh.

4.2.3. Cieľ 3: Podpora uzmierenia, opatrenia na budovanie dôvery a podpora občianskej spoločnosti

Výbor pre nezvestné osoby, ktorému sa poskytuje podpora prostredníctvom dohody o príspevku s UNDP, naďalej pokračoval vo vykonávaní terénnych a laboratórnych činností. Z celkového počtu 2 002 nezvestných osôb do konca roku 2024 exhumoval 1 186 súborov pozostatkov. Z nich sa 1 051 geneticky identifikovalo a vrátilo rodinám.

V roku 2024 sa podpísala nová dohoda o príspevku vo výške 2,6 milióna EUR s cieľom poskytnúť finančné prostriedky na činnosti výboru v roku 2025. EÚ v období 2006 – 2024 celkovo prispela na podporu činností Výboru pre nezvestné osoby sumou 41,1 milióna EUR, čo predstavuje 80 % celkových finančných prostriedkov v tomto období.

Kľúčovým prvkom opatrení na zmierenie a budovanie dôvery, ktoré sa podporujú v rámci programu pomoci v úzkej spolupráci s Technickým výborom pre kultúrne dedičstvo spoločným pre obe komunity, zostáva ochrana kultúrneho dedičstva. Celkovo sa na program ochrany kultúrneho dedičstva v rokoch 2006 až 2024 poskytlo financovanie z prostriedkov EÚ vo výške približne 30 miliónov EUR. To umožnilo

zachovanie, štrukturálnu podporu, fyzickú ochranu alebo obnovu 178 lokalít kultúrneho dedičstva na celom ostrove.

Prostredníctvom štipendijného programu EÚ pre cyperskú mládež v rámci hnutia United World Colleges sa deviatim gréckym a deviatim tureckým štipendistom poskytla možnosť študovať v rámci hnutia United World Colleges. Od zriadenia programu absolvovalo 64 vynikajúcich mladých tureckých Cyperčanov a gréckych Cyperčanov dvojročné medzinárodné maturitné štúdium na jednej z vysokých škôl v rámci hnutia United World Colleges, ktorého cieľom je zjednotiť ľudí v záujme mieru a udržateľnej budúcnosti. Prostredníctvom programu sa takisto podporovali činnosti zapájania mládeže medzi komunitami a krátke kurzy zamerané na posilnenie postavenia mladých ľudí, aby vo svojej spoločnosti mohli priniesť pozitívnu zmenu.

Podpora občianskej spoločnosti pokračovala aj v roku 2024. Z programu „Občiansky priestor“, ktorý poskytuje technickú pomoc organizáciám občianskej spoločnosti, sa naďalej pomáhali budovať ich kapacity, podporovalo sa prostredie umožňujúce rozvoj občianskej spoločnosti a podnecovalo sa vytváranie sietí a jednotné akcie s gréckymi Cyperčanmi a inými organizáciami občianskej spoločnosti EÚ.

Organizácie občianskej spoločnosti úspešne dokončili projekty týkajúce sa práv pacientov, zamestnancov, sexuálnych menšín a medzinárodných študentov, ochrany životného prostredia, rozvoja mládeže a úlohy masmédií v procese budovania mieru. Podpísala sa nová grantová zmluva v hodnote 1,7 milióna EUR na podporu činnosti Cyperského fóra pre dialóg, ktoré združuje strany, odbory, podnikateľské/profesijné/zamestnávateľské združenia a organizácie občianskej spoločnosti z oboch komunít s cieľom vytvoriť spoločné vízie a nástroje na podporu procesu riešenia konfliktu. Predložila sa nová výzva na predkladanie návrhov vo výške 2,25 milióna EUR s cieľom financovať činnosti organizácií občianskej spoločnosti, najmä v oblasti ľudských práv, životného prostredia a budovania dôvery medzi oboma komunitami.

Združenie Platforma pre ľudské práva pokračovalo v úspešnom vykonávaní svojho priameho grantu financovaného z prostriedkov EÚ, pričom v roku 2024 mu bolo poskytnuté dodatočné financovanie. Hlavné činnosti sa zameriavali na tematické oblasti s rozmerom rodovej rovnosti, ako je boj proti obchodovaniu s ľuďmi, práva utečencov a práva LGBTI+ osôb.

4.2.4. Cieľ 4: Priblíženie komunity tureckých Cyperčanov k EÚ

Partnerom Komisie pri vykonávaní štipendijného programu EÚ je od roku 2022 Goetheho inštitút.

S cieľom priblížiť komunitu tureckých Cyperčanov k EÚ sa tureckým cyperským študentom v akademickom roku 2023/2024 udelilo 126 štipendií na štúdium na univerzitách v krajinách EÚ. Vypracovala sa stratégia pre absolventov, ktorá umožňuje absolventom nadväzovať kontakty, zapájať sa a využívať zručnosti a príležitosti prostredníctvom rôznych podujatí.

Od roku 2007 sa študentom poskytlo viac než 2 275 štipendií na viac ako 100 univerzitách v 23 krajinách EÚ. Tieto štipendiá podporujú študentov v prvom roku ich vysokoškolského štúdia, absolventov v rámci magisterského alebo

doktorandského štúdia a výskumníkov a odborníkov pri ďalšom rozvoji ich jazykových a odborných zručností v členských štátoch EÚ.

Stredisko Infopoint EÚ riadi kancelária na poskytovanie podpory programom EÚ v spolupráci so zastúpením Komisie na Cypre. V roku 2024 dosiahlo prostredníctvom svojich online aj offline aktivít vysokú úroveň viditeľnosti a zvýšilo povedomie o vplyve programu pomoci a úlohe EÚ v procese vyriešenia. V rámci strediska Infopoint EÚ a ďalších projektov financovaných EÚ sa v roku 2024 zorganizovalo viac ako 350 komunikačných činností a činností na zviditeľnenie vrátane osláv Dňa Európy, na ktorých sa zúčastnilo približne 5 000 ľudí. Komisia počas tohto obdobia vypracovala 37 prehľadov, brožúry a audiovizuálne materiály.

4.2.5. Ciele 5 a 6: Príprava komunity tureckých Cyperčanov na zavedenie a vykonávanie acquis

Nástroj technickej pomoci a výmeny informácií (Technical Assistance and Information Exchange, ďalej len „TAIEX“) sa používa na vykonávanie cieľov 5 a 6 nariadenia o pomoci. Pomáha komunite tureckých Cyperčanov pripraviť sa na vykonávanie *acquis* vzhľadom na zrušenie pozastavenia jeho uplatňovania po nadobudnutí účinnosti komplexného riešenia.

Nástroj TAIEX zostáva dôležitým nástrojom na dosiahnutie cieľov programu pomoci a na podporu obchodu cez demarkačnú líniu. Činnosti v rámci nástroja TAIEX sa uskutočnili v 13 sektoroch *acquis* EÚ s cieľom priblížiť komunitu tureckých Cyperčanov k normám a postupom EÚ. Celkovo sa zorganizovalo 110 misií expertov a jeden seminár. Okrem toho sa pokračovalo v úsilí vytvoriť databázu všetkých právnych textov navrhnutých s podporou nástroja TAIEX a zabezpečiť vysokú kvalitu prekladov a tlmočenia v komunite tureckých Cyperčanov.

Podpora obchodu cez demarkačnú líniu [nariadenie Rady (ES) č. 866/2004] zostala oblasťou činnosti v rámci nástroja TAIEX, ktorá je najaktívnejšia a najnáročnejšia na zdroje. Nezávislí experti poverení Komisiou vykonávali pravidelné fytosanitárne kontroly čerstvého ovocia a zeleniny, rastlinných produktov, zemiakov, medu a rybárskych plavidiel s cieľom zabezpečiť dodržiavanie noriem EÚ pre obchodované potravinárske výrobky. V apríli 2024 vydalo Ministerstvo zdravotníctva Cyperskej republiky obežník, ktorým sa povoľuje obchodovanie cez demarkačnú líniu s ďalšími šiestimi kategóriami spracovaných potravín, konkrétne s kávou, limonádou, mrazenou zeleninou, mrazenými zemiakmi, potravinami nakladanými v octe a sušenými jutovými listami. Experti v rámci nástroja TAIEX zabezpečili normy a kvalitu na úrovni EÚ kontrolami súladu zariadení v oblastiach, ktoré nie sú pod kontrolou vlády.

4.3. Finančné plnenie (zmluvy a platby)

4.3.1. Uzatváranie zmlúv

Komisia v roku 2024 podpísala právne záväzky vo výške 37,5 milióna EUR.

4.3.2. Platby

Platby v roku 2024 dosiahli celkovú sumu 40,4 milióna EUR (v roku 2023 dosiahli 37,3 milióna EUR).

4.4. Monitorovanie

Komisia má priamu zodpovednosť za realizáciu väčšiny projektov (priame riadenie). Miera monitorovania zo strany útvarov Komisie je veľmi vysoká, pričom zahŕňa nepretržité kontakty s dodávateľmi, neohlásené kontroly, stretnutia na mieste

projektov a zasadnutia riadiacich výborov, ako aj intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi koordinátormi financovania EÚ. Podporný tím pre grant naďalej poskytoval technickú pomoc na podporu Komisie pri monitorovaní plnenia zmlúv o grante a zároveň pomáhal príjemcom grantov pri uplatňovaní pravidiel EÚ týkajúcich sa vykonávania zmlúv o grante, a to aj v prípade sekundárneho verejného obstarávania.

Komisia takisto realizuje niekoľko zmlúv prostredníctvom nepriameho riadenia. Vykonávajúce subjekty, napríklad UNDP, Svetová banka, Goetheho inštitút, GiZ (Nemecká agentúra pre medzinárodnú spoluprácu), podávajú správy Komisii v súlade s príslušnými dohodami o príspevku a správe. Komisia je úzko zapojená do každodenného monitorovania týchto akcií.

4.5. Audit a kontroly

Odporúčania z posledného auditu vykonaného Útvarom pre vnútorný audit v roku 2017, ktoré sa týkali systému vnútornej kontroly v oblasti verejného obstarávania, sa už v plnej miere vykonali.

4.6. Hodnotenie

V roku 2022 bolo uverejnené nezávislé hodnotenie programu pomoci týkajúce sa rokov 2013 – 2018. Výsledky tohto hodnotenia boli uspokojivé. V hodnotení sa dospelo k záveru, že program je naďalej relevantný a že jeho vplyv je vo všeobecnosti pozitívny. Potvrdila sa pridaná hodnota EÚ a uznalo sa, že program prispieva k udržiavaniu vyhliadok na znovuzjednotenie. Takisto sa poukázalo na všeobecnú súdržnosť a účinnosť programu. V hodnotení sa zároveň zdôraznilo, že len samotný program pomoci nebude stačiť na dosiahnutie znovuzjednotenia Cypru, za ktoré sú stále zodpovedné obidve cyperské komunity.

4.7. Informácie, publicita a viditeľnosť

Celkovo sa v roku 2024 zorganizovalo viac ako 350 akcií na zviditeľnenie a komunikáciu s cieľom prezentovať príspevok Európskej únie k rozvoju komunity tureckých Cyperčanov a procesu vyriešenia cyperskej otázky. V roku 2024 uverejnila Komisia osobitnú správu, v ktorej predstavila úsilie vynaložené v rámci programu pomoci na komplexné riešenie cyperskej otázky s cieľom zabezpečiť lepšiu budúcnosť pre všetkých Cyperčanov a pomôcť dosiahnuť trvalú bezpečnosť a stabilitu vo východnom Stredozemí[4].

4.8. Konzultácie s vládou Cyperskej republiky

So zástupcami vlády Cyperskej republiky prebiehali pravidelné stretnutia. Komisia sa aj naďalej spolieha na spoluprácu vlády v oblasti overovania vlastníckych práv a uľahčenia práce technických výborov spoločných pre obe komunity. Komisia sa takisto pravidelne stretáva s Ministerstvom zahraničných vecí a Stálym zastúpením Cyperskej republiky pri EÚ.

5. ZÁVERY

Komisia prostredníctvom práce vykonávanej v súlade s cieľmi nariadenia o pomoci naďalej poskytuje pomoc na základe nariadenia o pomoci na uľahčenie

[4] Európska komisia. (2024). Poskytovanie podpory EÚ pri riešení cyperskej otázky: Odkaz a vízia.

znovuzjednotenia Cypru stimulovaním hospodárskeho rozvoja komunity tureckých Cyperčanov a jej približovaním k Európskej únii.

V roku 2024 sa pomoc naďalej zameriavala na oblasti, ktoré vykazujú osobitné problémy pre súlad s *acquis* v budúcnosti, pričom sa zároveň zaručilo, že sa vznikajúce potreby budú účinne a včasne riešiť.

Dôraz na relevantnosť, zrelosť, vlastníctvo a udržateľnosť projektov priniesol pozitívne výsledky a bude naďalej usmerňovať diskusie o budúcich programoch. Bude sa takisto pokračovať v úsilí o vytvorenie väčšieho a dlhodobejšieho vplyvu na prioritné oblasti prostredníctvom strategických opatrení. Komisia je pripravená poskytnúť podľa potreby zdroje na podporu rokovaní o vyriešení cyperskej otázky vedených pod záštitou OSN a ďalšieho vývoja v súvislosti s týmto procesom, a to aj v rámci programu pomoci.